

Kulturdepartementet

Deres ref.:

Vår ref.:
22/25554-2

Dato:
28.01.2023

Innspill til Kulturdepartementet til ny strategi for kulturfrivilligheten fra Sarpsborg kommune

Innledning

«Kultur- og likestillingsdepartementet har starta arbeidet med ein strategi for kulturfrivilligheit som skal komme heile landet til gode og kor det særleg vert satsa på den lokale og regionale kulturen. Strategien skal legge til rette for eit samspel mellom den profesjonelle og frivillige kulturen og bidra til målet om brei deltaking og tilgang på møteplassar og kulturarenaer over heile landet. Arbeidet med strategien ses vidare i samanheng med den igangsette utredninga av regionale kulturfond».

Innspillene fra Sarpsborg kommune omfatter både strategi for kulturfrivillighet og regionale kulturfond og tar utgangspunkt i de temaer og spørsmål departementet ber om innspill på:

Sarpsborg kommune mener dette arbeid er av stor betydelse og berømmer KUD for å ha igangsett et meget viktig arbeid.

Innledningsvis vil Sarpsborg kommune påpeke at et av de viktigste premissene for aktivitet og trivsel i det frivillige og det profesjonelle kulturlivet lokalt, er tilgang på egnede lokaler for kulturaktivitet. Sarpsborg kommune anbefaler at i den kommende strategien bør en styrking av rom for kultur være et av hovedgrepene.

Sarpsborg kommune mener derfor at en kraftig styrking av tilskuddsordningen Kulturrom bør være sentralt i den kommende strategien. Den desentraliserte ordningen for regionale kulturbygg bør også trekkes frem. Denne ordningen har siden 2013 vært gjenstand for kraftige kutt, samtidig som behovet er stort. Som ledd i et regionalt kulturløft bør denne utviklingen snus.

Behovet for oppgradering av kulturarenaer har statlige myndigheter selv pekt på, både i kulturmeldingen, frivillighetsmeldingen og barne- og ungdomskulturmeldingen.

Sarpsborg kommune mener det er på tide å lage en ambisiøs og helhetlig plan med dette som utgangspunkt.

1. Brei deltaking og tilgang på kunst og kulturaktivitet i heile landet

Frivillig innsats er heilt avgjerande for å skape aktivitet lokalt og regionalt. Fleire er bekymra for rekruttering både av publikum, frivillige og deltakare i kulturaktivitetar etter koronaen, spesielt for barn og unge. Spørsmål:

- *Kva er dei største utfordringane for at fleire skal kunne delta i kulturfrivilligheita?*

Sosioøkonomiske ulikheter, rekruttering og synlighet utenfor eksisterende nettverk, møteplasser og arenaer, rammebetingelser for det offentlige/tilrettelegging. Innehold og relevans er i tillegg viktig. Arenaene skal også fylles med attraktiv aktivitet og virksomhet. Sarpsborg kommune mener at det å fokusere på hvordan man mobiliserer innbyggerne til å ta ansvar for en aktiv kulturfrivillighet er viktig.

- *Kva kan gjerast for å nå grupper som i mindre grad deltek og inkludere fleire i aktivitetar?*

Det bør være et fokus på å utvikle lavterskeltilbud i nærmiljøene. Tiltak som utjevner sosioøkonomiske ulikheter, for eksempel friplasser og tilskuddsordninger. Samarbeid mellom ulike kommunale instanser og frivilligheten som bidrar til lav terskel for deltakelse og «bygger bro» til frivillige aktiviteter er viktig. Herunder fokus på fritidsklubber, satsning på festival/småere aktiviteter/sideaktiviteter, ikke bare «mainstream». Videre støtte ungdom i egenaktivitet.

2. Møteplassar og tilgang på egna kulturarenaer for aktivitet, læring og opplevingar

Kulturfrivilligheita er avgjerande for læring og kompetansemiljø over heile landet, og bidreg til å gjere den profesjonelle kulturen meir tilgjengeleg for folk. Ei av dei store utfordringane lokalt og regionalt er tilgangen på gode lokale og kulturarenaer for øving og framføring. Spørsmål:

- *Kva kjenneteiknar møteplassar der det er lagt til rette for læring og gode opplevingar?*

Lokaler tilpasset aktiviteten: romplan, utforming, utstyr og akustiske forhold og lagerplass.

- *Kva er dei største utfordringane og suksessfaktorane for å sikre tilgang på egna lokale og kulturarenaer?*

Utfordringene er kostnader til leie av lokaler, universell utforming og ikke tilgjengelig kollektiv transport. Suksesskriterier er tilskuddsordninger til drift av lag og foreninger og tilgang til offentlige lokaler til en overkommelig pris. I tillegg bør det legges til rette for sambruk og at kommunale lokaler fylles av aktivitet fra

morgen til kveld. Ved investering i nye kommunale bygg må kulturfaglig kompetanse inn for å vurdere hvordan lokaler kan utformes, gjelder særlig skolebygg og idrettsanlegg.

- *Kva slags gode eksempel finnast og korleis kan ein lære meir av kvarandre?*

Flere kommuner praktiserer ovennevnte kjennetegn og suksessfaktorer. Det finnes flere etablerte nettverk for erfaringsutveksling, for eksempel Norske kulturhusnettverk, Frivillighet Norge og liknende. Videre har flere kommuner forpliktende samarbeid med for eksempel Norsk kulturforum og Norsk kulturskoleråd. I tillegg har fylket nettverk innenfor ulike fagområder som retter seg mot kommuner for eksempel Ung kultur.

3. Samspel mellom den profesjonelle og frivillige kulturen

Det frivillige og det profesjonelle kulturlivet er gjensidig avhengig av kvarandre. Kulturfrivilligheita er ein viktig del av arbeidsmarknaden for profesjonelle kunstnarar og kulturarbeidarar (lyd, lys, dirigentar, instruktørar o.a.), og mange deler av det profesjonelle kulturlivet er avhengig av tilgang på frivillige ressurspersonar (festivalar, spel, opera, museum o.a.). Spørsmål:

- *Kva er erfaringane frå samarbeid og samspel mellom den profesjonelle og frivillige kulturen?*

Sarpsborg kommune trekker frem disse: kulturskole og lag og foreninger, festivaler og frivillighet, konsertarrangører og frivillig vertskap, Den kulturelle skolesekken, Den kulturelle spaserstokken, lokale markeringer og store lokale arrangementer. Dette er områder innenfor kunst og kultur som er viktige virkemiddel i nærings- og stedsutvikling.

- *Kva slags gode eksempel finnast og korleis kan ein lære meir av kvarandre?*

Sarpsborg kommune mener at samarbeid og involvering av frivilligheten er viktig. En tett og kontinuerlig dialog med interesseorganisasjoner som musikk- og kulturråd er avgjørende. I tillegg må det legges til rette for kulturarenaer. I en svært stram kommuneøkonomi er det vanskelig å prioritere investeringer til nye kulturbygg og møteplasser. Statlige midler må derfor til om et kulturløft skal kunne skje. Sarpsborg kommune mener det er riktig at i større grad å involvere kulturliv og frivillighet i planer for bruk av nybygg, skolebygg og kulturarenaer.

- *Korleis kan samspelet bli enda betre og kva vil ein oppnå med dette?*

Felles satsninger, profesjonelle, frivillige og kommune gir tilgang på større samlede ressurser, større nedslagsfelt og flere positive synergier. For å få det til trengs det gode rammebetingelser lokalt.

Sarpsborg kommune mener at om det lokale kunst- og kulturlivet over hele landet skal kunne ha tilgang på profesjonelle kunstnere som samspiller og

utvikler kompetanse sammen med frivilligheten må det finnes statlige og regionale ordninger som gjør det mulig å virke som kunstnere i hele landet. Dette gjelder også tilgang på profesjonelle arenaer.

4. Offentlege tilskotsordningar og tiltak

Offentlege myndigheiter på ulike forvaltningsnivå bidreg både gjennom direkte tilskot, ved å leggje til rette for at aktivitet kan gjennomførast, og gjennom dialog og samhandling med sentrale organisasjonar. Spørsmål:

- *Kva er dei største utfordringane med dagens ordningar og korleis kan dei bli enda betre?*
Det er behov for økte rammer i eksisterende ordninger. I tillegg er det en skeivfordeling av tilskudd i Norge. Sarpsborg kommune mener at et regionalt kulturfond kan være en ordning som kan gi en bedre spredning av tilskuddsmidler.
- *Kva hindrar og fremmar frivillig engasjement og kva kan gjerast for å forenkle og samordne ordningar?*
Det trengs en ytterligere forenkling i form av digitale samordnede søknadsskjemaer og forenkling av rapportering inn i eksisterende ordninger.
- *Korleis kan offentlege myndigheiter få til et godt samarbeid og samspel med frivillige organisasjonar?*
Inngå forpliktende samarbeid på ulike forvaltningsnivåer og avtaler med interesseorganisasjoner.
- *Korleis kan verkemiddel og tiltak på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå innrettast for å bli enda betre?*
Det trengs samordning mellom forvaltningsområdene. Tilskuddsordningene må ned på lavest forvaltningsnivå, lokalt og regionalt.

Regionale kulturfond

Regjeringa har satt i gang ei utredning av regionale kulturfond som skal stimulere til auka kunst- og kulturaktivitet lokalt. Målet er å styrke samspelet mellom profesjonelt og frivillig kulturliv, i tillegg til å forsterke lokal og regional kulturfrivilligheit. Regionale kulturfond skal vere eit supplement til Norsk kulturfond, som forvaltast av Norsk kulturråd og som har heile landet som verkeområde. Departementet ber om innspel til utredninga av regionale kulturfond i tilknytning til strategiarbeidet.

Sarpsborg kommune er medlem i Norsk kulturforum og legger Norsk kulturforum sitt høringsinnspill om regionale kulturfond til grunn i eget høringsinnspill.

1. Kommunale aktører må kunne søke ordningen

For Sarpsborg kommune er det særlig viktig å presisere at i innretningen av fondet må også kommunale aktører, i kompaniskap med det frivillige og det profesjonelle feltet, kunne søke midler.

Kommunene har tett kontakt og god oversikt over det frivillige feltet. Muligheten til å gjøre tiltak/prosjekt sammen med frivilligfeltet kan gi kommunene et nytt virkemiddel i arbeidet med frivillige.

Kommunale aktører som bibliotek, kulturskole, kulturhus, fritidsklubber med mer samarbeider i dag tett og godt med det lokale kulturlivet, og det er i dette samarbeidet at det per i dag er et hull i det offentlige virkemiddelapparatet. Slike samarbeid mellom frivillig, profesjonell og kommunale aktører er vanlig lokalt, men kvalifiserer stort sett ikke til tilskudd fra Kulturrådet. Her er det et stort behov og ikke minst potensiale for økt lokal aktivitet.

2. Forvaltning regionalt

Sarpsborg kommune mener at en fylkeskommunal forvaltning av regionale kulturfond, gjerne i et kompetansesamarbeid med kommunene, vil bidra til å utvikle kulturfeltet i tråd med lokale behov og muligheter.

Et viktig premiss her blir at midlene i de regionale kulturfondene må forvaltes regionalt og være uavhengig av andre finansieringskilder for kulturlivet. Fondene må være et supplement til og kunne spille sammen med eksisterende ordninger. Det er vesentlig å sikre god forankring blant målgruppene, samt å sikre at midlene ikke erstatter annen finansiering til kulturlivet. Det må være rom for å tilpasse ordningen til hver enkelt regions behov og særegenheter.

Regionale kulturfond bør være midler som er lavterskel og som stimulerer til lokale kulturaktiviteter på tvers av det frivillige og profesjonelle feltet som kommer publikum til gode.

Sarpsborg kommune anbefaler at tildelingskriteriene bør gå på kvalitet, men også inneha et distriksfokus. Egenandeler i form av arbeidsinnsats, dugnadsinnsats, gratis lokalleie etc kan bidra i prosjektene, ikke økonomisk egenandel, nettopp for en styrking av samspillet mellom frivillig og profesjonell.

Sarpsborg kommune mener det vil være klokt og formålstjenlig med regionale tildelingsutvalg som kan bidra inn i forvaltningen med kompetanse, nærhet og dialog med målgruppen. Slike tildelingsutvalg, med representanter fra målgruppen, være seg aktører fra frivilligheten, kommunene og det profesjonelle, kan bidra til forankring, legitimitet og en mer treffsikker bruk av midlene.

3. Stimulere til mangfold, utvikling og kulturarbeidsplasser.

Sarpsborg kommunemener mener at regionale kulturfond vil kunne styrke hele kulturlivet i et langsiktig perspektiv og skape rom for innovasjon, utvikling og kulturarbeidsplasser i kommuner lokalt.

Sarpsborg kommune anbefaler at det settes opp som et sentralt delmål at regionale kulturfond styrker mangfoldet i kulturlivet.

4. Ubyråkratisk søknadskjema på to nivåer

Sarpsborg kommune anbefaler å utvikle et søknadskjema på to nivåer:
Et enkelt søknadskjema for mindre prosjekter med søknader opptil kr 100 000. Dette vil særlig kunne styrke lavterskelprosjekter i lokalt kulturliv med en hovedvekt av frivillige organisasjoner som søkere (i samspill med profesjonelle og/eller kommuner).

Et mer omfattende søknadsskjema, som dertil krever mer detaljert informasjon, budsjetter og planer for søknader over kr 100 000. Det bør være mulig å søke for prosjekter som går over flere år, for eksempel opptil 3 år.

5. Substansiell finansiering fra første år

For at regionale kulturfond skal ha gjennomslag og effekt mener Sarpsborg kommune at finansieringen må være substansiell fra første tildeling. Norsk kulturforum har tidligere foreslått 50 millioner første år, og en gradvis opptrapping til 150 millioner innen 2026. Sarpsborg kommune mener dette beløpet bør doubles allerede fra år 1 for å få ønsket effekt lokalt.

Med hilsen

Henrik Gøran Wilhelm Eurenus

Dette brevet er signert elektronisk

Vedlegg:

Saksbehandler: Henrik Gøran Wilhelm Eurenus, Virksomhet kultur